EFE

Socialistes, quin futur?

EL TEMPS ha consultat a vuit analistes rellevants de l'òrbita progressista què opinen de l'evolució del PSOE. Les versions són tan diverses com les receptes per sanar el malalt... Si és que el malalt té cura.

*Reportatge de **Víctor Maceda** i **Àlex Milian***

El dia que José Luis Rodríguez Zapatero va proposar a Antonio Gutiérrez –coordinador general de CCOO del 1987 al 2000– que col·laborara en l'elaboració del programa econòmic del PSOE dels comicis del 2004, no sospitava què acabaria passant.

—Escolteu, però què heu fet? Per molt menys que això jo he convocat quatre vagues generals! Amb mi no compteu!

En llegir l'esborrany final de Miguel Sebastián, el sindicalista es va dur les mans al cap. A continuació va trucar a Zapatero per dir-li que no aniria a les llistes del partit, l'altra petició que el lleonès li havia plantejat.

"Pedro Sánchez va fer d'ajudant mut en la redacció d'aquell esborrany", recorda Gutiérrez, encara astorat. Sánchez era un dels economistes joves de què va envoltar-se Sebastián, que provenia de la direcció d'estudis del BBVA i va acabar dirigint l'oficina econòmica de Presidència.

"Zapatero em va prometre que eliminarien les qüestions que m'havien molestat més. I, en efecte, tot allò no va formar part del programa definitiu, però sí de les seues intencions, com es va poder comprovar més endavant", continua Gutiérrez, que va entrar a les llistes amb mal peu i va eixir-ne directament enfrontat.

L'any 2010, a la segona legislatura de Rodríguez Zapatero com a president, la reforma laboral aprovada per decret va comportar un altre bany de realitat per a Antonio Gutiérrez, que, com a diputat, va optar per l'abstenció. "Ara ja puc dir-ho: jo tenia la intenció de votar-hi en contra, i Zapatero, que n'era conscient, va citar-me un dia a dinar a La Moncloa. Li vaig dur l'estudi d'uns laboralistes de CCOO sobre els efectes de la reforma: 'T'ho reconec, me l'han colada de ple', em va admetre", però, amb tot, va aconseguir que l'oposició de Gutiérrez es transformara en una abstenció. →

EFE

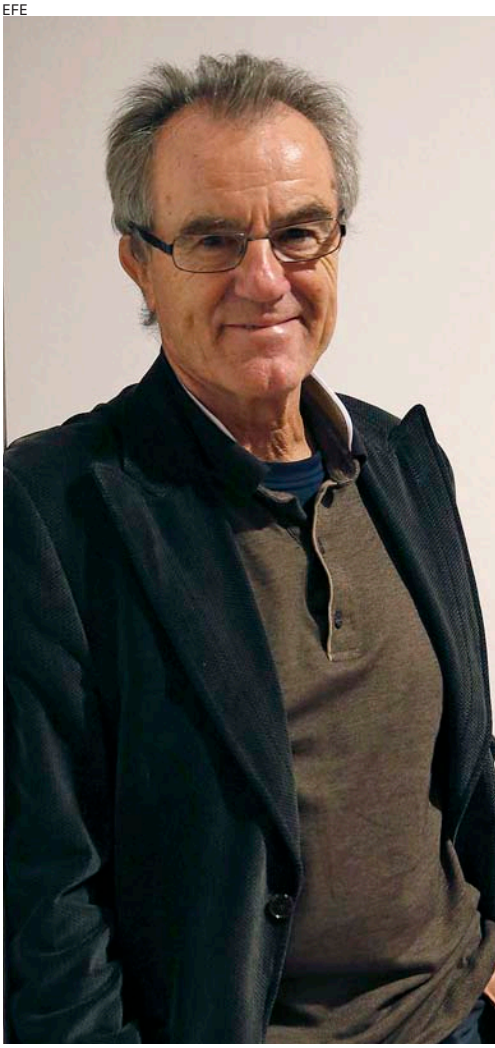

JAVIER PÉREZ ROYO

«TOT ESTÀ MARCAT PEL FET CATALÀ. SENSE AIXÒ, JA HI HAURIA GOVERN, PERQUÈ NO HI HA MÉS OBSTACLES»

→ "Zapatero es va comprometre amb mi que, durant el tràmit parlamentari, la reforma s'esmenaria a fons, i no va ser així... És una de les ocasions en què m'he sentit més traït i enganyat", confessa cinc anys i mig després a aquest setmanari. "La reforma laboral no sols no va ser consensuada al Congrés amb la participació dels agents socials, sinó que després vam saber que havia estat dissenyada per Salvador del Rey, catedràtic de dret del treball al despatx de Cuatrecasas. Amb ella, era més fàcil acomiadar els treballadors que reorganitzar una empresa... És que feia molta pudor!".

Quan l'agost del 2011 va instar a reformar l'article 135 de la Constitució per la via d'urgència, Zapatero ja no va provar d'evitar el vot en contra de Gutiérrez. Era una missió impossible. La ferida de la reforma laboral continuava oberta, i a més, la modificació de la Carta Magna significava un atac a la línia de flotació del socialisme espanyol. La majoria del grup, però, no pensava igual. I si no, ho dissimulava molt bé.

"En aquell moment jo presidia la comissió d'economia del Congrés", explica Antonio Gutiérrez, " Pedro Sánchez, que en formava part, va mostrar-se completament oficialista, per bé que no tan entusiasta com un company andalús que va arribar a afirmar, amb molta solemnitat: 'Gràcies a aquesta reforma, podré mirar als ulls els meus fills i dir-los que jo vaig contribuir a salvar l'Estat del benestar a Espanya', una cosa absolutament grotesca!", somriu.

"La nit anterior a la votació, els diputats del PSOE vam reunir-nos en una sala del Congrés. Alfredo Pérez Rubalcaba, José Antonio Alonso i José Blanco coordinaven els torns de paraula. Primer de tot van dir-nos que, si no acceptàvem aquell retoc, Espanya s'afonava l'endemà mateix, i ningú no va gosar discutir el fons de la qüestió", subratlla Gutiérrez. "Jo vaig recordar que el principal valor de la Constitució del 1978 havia estat el del consens, perquè els aspectes més controvertits no es van inclinar cap a la dreta ni cap a l'esquerra, i que, en canvi, aquella reforma cristal·litzava la teoria neoliberal segons la qual el dèficit sempre és dolent. La càrrega ideològica de la reforma era notòria: es prioritzava la lluita contra el dèficit a les polítiques socials, i es comprometia el desenvolupament econòmic, perquè cap país no ha estat capaç d'alterar el seu model productiu sense la utilització del sector públic, i els exemples del Japó o d'Alemanya són alguns dels més evidents".

La fi de la tercera via

El filòsof i escriptor Josep Ramoneda fa remuntar els mals de la socialdemocràcia europea a l'any 1979, "quan el conservadorisme va adoptar un nou discurs i va edificar una hegemonia nova al voltant del principi neoliberal i de la reducció creixent de la concepció de l'ésser humà a un estricte *homo economicus*".

"A partir d'aquí, el creixement, la competitivitat i la competència van esdevenir els valors fonamentals sobre els quals calia construir la societat", rebla Ramoneda, que ho argumenta així: "L'arribada al poder de Margaret Thatcher, el 1979, i la publicació, aquell mateix any, de *La condició postmoderna*, de Jean-François Lyotard, va trobar continuïtat, el 1981, amb l'arribada de Ronald Reagan a la presidència dels Estats Units. El moment clau va ser l'esfondrament dels sistemes de tipus soviètic, que de fora estant generaven una por elevada, cosa que va afavorir que els sectors econòmics i empresarials veiessin la necessitat de fer concessions per mantenir els equilibris socials. Després de la caiguda del Mur, la redistribució i la despesa social comença a percebre's com un problema, més que no com una potencialitat, i dóna pas als deliris de la dècada dels 90 i principis del segle XXI, en què es creu que no hi ha límits, que tot és possible, que no s'han de posar límits a l'endeutament ni al creixement, un procés en què la socialdemocràcia no sap trobar el seu lloc".

En aquest sentit, segons Ramoneda, "el gran triomfador és el gran adaptador: el britànic Tony Blair, que va assumir la política de Margaret Thatcher amb un vernís humà; es va deixar atreure pel discurs liberalitzador de la dreta i va privatitzar empreses públiques, va decantar-se per una desregularització generalitzada, va abaixar impostos... La catastròfica sortida de Blair pel seu suport a la guerra d'Iraq simbolitza la fi de la socialdemocràcia contemporània". I també, és clar, la fi de la tercera via que havia impulsat.

"És que la tercera via era la segona via de la dreta!", exclama Ramoneda, que per-

EFE

cep una "socialdemocràcia sense discurs" a partir d'aquell moment.

"Aquest fenomen corre en paral·lel a la submissió de la política a l'economia", fa veure Ramoneda, per a qui la política ha perdut capacitat en el procés globalitzador. "Mentre la política continua sent nacional i local, l'economia ja és global, i per tant, la capacitat de xantatge del poder econòmic resulta infinita. Si no et portes bé, en 24 hores et deixaré sec perquè m'enduré quantitats immenses de diners a fora. En aquesta lògica tan perversa, la socialdemocràcia no troba vies de sortida. Hi ha intents com els de Zapatero, que en veure clar que no podia fer polítiques econòmiques diferents, va dotar el país d'un sistema de drets civils que no tenia i que l'han convertit en un dels més avançats del món, però no va oferir un discurs econòmico-social alternatiu. Val a dir que aquest no és problema estricte del PSOE, sinó de tot Europa".

En aquest sentit, Ramoneda no veu grans diferències entre la desorientació que pateix el PSOE i la d'unes altres formacions del seu espectre ideològic. "S'han de trobar fórmules de canvi, la socialdemocràcia ha d'innovar una miqueta", afirma sense gaire convicció.

El problema català

L'aposta independentista dels governants catalans no sols es tracta d'un problema d'Estat. En el cas del PSOE, és un problema doble, atès que ha vist passar el PSC de 52 diputats a només 20, al Parlament català. Una erosió que també afecta, i de quina manera, el PSOE: a les eleccions espanyoles del 2008, Rodríguez Zapatero va aconseguir a Catalunya el 47,5% dels vots, més del triple que el 15,7% de Pedro Sánchez, el 2015.

Javier Pérez Royo, catedràtic de dret constitucional de la Universitat de Sevilla, assegura que "tot està marcat pel fet cata-

ANTONIO GUTIÉRREZ

«HI HA GENT QUE FA POLÍTICA I GENT, COM SÁNCHEZ, QUE ES CONFORMA A SER-HI»

là; sense això, ja hi hauria govern, perquè en realitat, no hi ha més obstacles".

"La sentència del Tribunal Constitucional ha fet que Catalunya s'haja quedat sense Constitució i sense Estatut d'Autonomia, perquè la fórmula que s'havia endegat, votada pels ciutadans catalans, ha estat desautoritzada. Com a conseqüència d'això, ara mateix es pot dir que no hi ha Constitució a Catalunya, i per això passa el que passa... Per això s'ha produït la desintegració del sistema polític català, que és un avançament de la desintegració del sistema polític espanyol que encara ha de venir", opina Pérez Royo. "Cadascú es resitua com pot, però la situació present no és comparable amb la Transició, perquè el món és radicalment diferent", afegeix.

"Sens dubte, Catalunya és el principal problema d'Espanya ara mateix", corrobora Antonio Elorza, catedràtic de ciència política a la Universitat Complutense de Madrid, i tot seguit busca responsables: "El discurs nacionalista romàntic de Pasqual Maragall, segurament una aportació de Xavier Rubert de Ventós, no tenia massa a veure amb la realitat i ha dut el socialisme català –i per extensió, espanyol– a la situació en què es troba avui. Per damunt de tot, però, el problema català és de caràcter democràtic: el control dels mitjans de comunicació i l'anorreament del pluralisme ideològic imposat des del poder fa que les posicions moderades xoquen contra el mur. I el socialisme es troba tot just ací".

Elorza demana "valentia" als socialistes i que plantegen "un federalisme obert de debò". Tampoc no veuria malament una reforma constitucional que reconeguera el dret d'autodeterminació "en cas que una majoria de catalans, el 55% o el 60%, es declaren independentistes". "No hem de tenir por, cal acarar aquest debat de forma asserenada, perquè, si no, els dos trens van avançant i acabaran xocant. Si Catalunya s'independitzara, jo sentiria un dolor infinit, seria una pèrdua enorme, però és urgent de prendre's aquest tema seriosament".

→

El filòsof Xavier Rubert de Ventós, catedràtic d'estètica a la Facultat d'arquitectura de la Universitat Politècnica de Catalunya, va militar en el Front Obrer de Catalunya (FOC), on va conèixer Maragall. Després va ser diputat del PSC al Congrés del 1982 al 1986 –la primera legislatura de Felipe González al Govern– i eurodiputat del 1987 al 1994. L'any 1999 va publicar *Catalunya: de la identitat a la independència*, amb pròleg de Maragall.

Amb la seua perspectiva, Rubert de Ventós creu que "el PSOE dels anys 80 no era gaire diferent de l'actual". "No és que no entenguessin el tema català, però es limitaven a dir: 'Volem entendre-us'. Res més. Allò era com si Catalunya s'hagués estès al divan de Sigmund Freud i hagués demanat que la comprenguessin... Per tant, vaig veure clar que havíem de canviar el discurs i demanar-los per quin motiu els posàvem tan neguitosos. Van dir-nos que els preocupava '*la actitud reticente*' dels catalans, tot i que de seguida acataven la política del peix al cove".

Segons Rubert de Ventós, "Felipe González formava part dels *bons*, jo hi tenia una relació molt més bona que no amb gent com Alfonso Guerra, que formava part de la burocràcia del partit, els de *quien se mueve no sale en la foto*. De bon començament vaig pensar que m'entendria bé amb Felipe i Javier Solana, però amb el pas del temps vaig comprovar que tampoc no seria possible, perquè ens deien coses molt incòmodes... Es pensaven que ens entenien i feia l'efecte que tenien bona consciència, però en última instància la seva concepció d'Espanya era idèntica a la d'AP. En el tema català, socialistes i populars s'entenien la mar de bé. La seva sensibilitat cap a Catalunya era la mateixa, una reacció més epidèrmica que no racional".

De Zapatero a Sánchez

Ha patit una involució ideològica el PSOE amb Pedro Sánchez, amb relació a l'època de Rodríguez Zapatero? Les opinions són divergents, sobretot perquè la valoració de l'actuació de l'ex-president dista molt en funció de la persona.

"Zapatero era un visionari amb un punt de messianisme, parlava del PSOE amb una èpica històrica que resultava excessiva, però era un regeneracionista espanyol", observa l'escriptor gallec Suso de Toro, que va compartir moltes hores de conversa amb ell. "Era un nacionalis-

JORDI PLAY

JOSEP RAMONEDA

«EL PSOE NO DIU COSES MASSA DIFERENTS. SEMPRE HA EMPRAT AQUEST RECURS DEL FEDERALISME»

«NO HI HA DIFERÈNCIES IDEOLÒGIQUES ENTRE ZAPATERO I SÁNCHEZ»

ANTONIO ELORZA

PRATS I CAMPS

GORKA LANDABURU

«EL PROBLEMA NO SE SOLUCIONARIA SUBSTITUINT PEDRO SÁNCHEZ PER SUSANA DÍAZ»

ta espanyol, no en tinc cap dubte, però almenys era capaç de trobar referències com la de Manuel Azaña. No sols presumia de ser del Barça, era molt més que això. Va acceptar la denominació nacional per a Catalunya, fins al punt d'afirmar que el concepte de nació espanyola era 'discutible'. Dins i fora del seu partit van acusar-lo de vendre Espanya a ETA i al nacionalisme català, però estava convençut que Espanya era un projecte col·lectiu que calia construir entre tots. Va trencar l'*statu quo* de la Transició".

"No sabem si el PSOE ha estat mai un partit d'esquerres, però sembla clar que Pedro Sánchez no ho és i que tampoc no és un demòcrata radical com Zapatero", continua De Toro. "Sánchez és un producte legítim de la cort madrilenya, on s'interrelacionen els governs estatal, autonòmic i municipal. Té un perfil funcionarial, entén la política com un horitzó professional i lluita per sobreviure. No ha demostrat tenir un projecte propi, però hi ha ocasions que creen el personatge, i podria ser que Sánchez arribara a la presidència del Govern i aconseguira un balanç positiu. Saber pactar també és un mèrit".

Gorka Landaburu, periodista basc de trajectòria fecunda, considera que "el PSOE ha perdut la brúixola", i que Sánchez en té bona part de culpa. "No sabem què proposa exactament, desconeixem quina reforma constitucional i quin federalisme defensa, si és que en defensa cap", però amb tot, "el problema del partit no se solucionaria amb Susana Díaz, cal un projecte concret que resulte atractiu al País Basc i Catalunya".

De la seua banda, Antón Losada, professor de ciència política a la Universitat de Santiago de Compostel·la, no troba que l'acord del PSOE amb Ciutadans es puga qualificar de conservador, perquè "en matèria de regeneració democràtica és molt ambiciós, i en economia, no se separa ni un mil·límetre de l'ortodòxia que ja es va aplicar anteriorment... 'Abaixar els impostos és d'esquerres' va dir-ho Zapatero, no Sánchez".

EFE

A ulls de Losada, el PSOE es troba a mig camí de Podem i Ciutadans, és a dir, en la seua ubicació predilecta: "En drets socials i política econòmica se senten més a prop de Podem, però en matèria territorial i de la posició internacional que ha d'ocupar Espanya, se'ls veu més còmodes amb Ciutadans".

"És que no hi ha diferències ideològiques entre Zapatero i Sánchez. Únicament els separa la tàctica, i perquè la conjuntura ha canviat molt. Ni Zapatero ni el PSC no van imaginar que es generaria un conflicte com aquest, en què la continuïtat de Catalunya a Espanya estaria tan qüestionada", assevera Antonio Elorza, que qualifica l'ex-president d'"aprenent de bruixot". Per contra, l'acord de 200 mesures acordat amb Ciutadans li sembla "meritori" perquè "no era tan senzill".

A Antonio Gutiérrez li pareix "escandalós" que el PSOE haja renunciat –en virtut del seu acord amb el partit d'Albert Rivera– a la derogació de la *llei mordassa* o la LOMQUE. "Tampoc no entenc que els sindicats no s'hagen llançat al coll del PSOE ", apunta, i tot seguit n'explica els motius: "El contracte estable que es proposa és encara pitjor que el contracte únic que propugnava Ciutadans. En alguns aspectes, empitjora les condicions existents ara, amb el PP".

A Gutiérrez, l'encaixada de mans amb Rivera li sembla una errada. "Quan fas un regat en curt i et proposes de ser president al preu que siga, amb el resultat més dolent de la teua història, passa el que passa... Com deia Azaña, 'en política, la intel·ligència consisteix a no superar mai la frontera de les teues limitacions'". L'ex-coordinador de CCOO i ex-diputat socialista aporta una altra cita, en aquest cas de collita pròpia: "Hi ha gent que fa política i gent que es conforma a ser-hi. L'acord de Sánchez amb Ciutadans s'emmarca en el segon tipus".

Després de l'experiència viscuda, Antonio Gutiérrez no té inconvenient a comentar que "els dirigents del PSOE ja fa temps que ideològicament no saben on són, no és lògic que hagen lligat un acord amb Ciutadans i després hagen convidat la resta de partits a sumar-s'hi, perquè aquesta és una jugada que deixa molt poc de marge a Podem". Gutiérrez va rebre una oferta del partit de Pablo Iglesias per anar en les seues llistes, però no volia "més desencisos".

→

SUSO DE TORO

«EL PSOE ÉS UN PARTIT GEGANT, QUE DÓNA FEINA A MOLTÍSSIMA GENT I QUE S'ESFORÇA A MANTENIR ELS SEUS PRIVILEGIS, PER AIXÒ NO MIRA TANT ELS PROBLEMES DE LA SOCIETAT»

EFE

ROBERT RAMOS

XAVIER RUBERT DE VENTÓS

«LA CONCEPCIÓ D'ESPANYA DEL PSOE DE FELIPE ERA IDÈNTICA A LA D'AP»

→ "Ningú que cove una esperança real de canvi vota ara el PSOE", destaca Suso de Toro. "Podem representa la regeneració del sistema polític espanyol, i Ciutadans són els fills dels votants del PP, la majoria dels quals amb estudis universitaris i poques eixides laborals. El PSOE, al seu torn, és un partit gegant, que dóna feina a moltíssima gent i que, per tant, té molts interessos creats. Tothom s'esforça a mantenir els seus privilegis, i això fa que no miren tant els problemes de la societat, que els ha girat l'esquena".

Gorka Landaburu, tanmateix, veu més factible "la desaparició del PP que no la del PSOE, perquè, com el PNB, té al darrere una història més que centenària; tinc la certesa que els socialistes remuntaran el vol i tornaran a ser hegemònics". O siga, que no veu el PSOE reclòs a les comunitats empobrides del sud espanyol –Andalusia, Castella-la Manxa i Extremadura– com ja alerten alguns experts en demoscòpia.

Un risc que sí que percep Losada, "si és que el PSOE no es preocupa per enfortir la seua posició a Catalunya i el País Basc, que són els territoris on pot aconseguir més distància sobre el PP". "Sense un discurs polític que resulte suggerent a aquests dos territoris i Galícia el socialisme espanyol no hi té res a fer. L'estratègia actual em sembla fatídica".

Un 'nasciturus'

"El PSOE de Sánchez no existeix encara", sentencia Javier Pérez Royo. "Existeix el candidat. Sánchez no té trajectòria encara. Va arribar a la secretaria general com va arribar; ha tingut un mal resultat, però com que s'ha quedat com l'únic partit que pot formar Govern amb Ciutadans i Podem, té aquesta posició de força. Ara bé, Sánchez pot desaparèixer. Si hi ha noves eleccions, potser anirà de candidat, però potser no". En aquest sentit, Perez Royo explica que "el PSOE ara mateix no té un posicionament com a PSOE; té Pedro Sánchez com a negociador i el seu equip negociador, que ha arribat a certs acords amb l'equip negociador de Ciutadans. Que després ha estat referendat d'alguna manera pel PSOE... Però jo crec que aquí estan fent de la necessitat virtut i veient com poden aconseguir constituir un Govern. Jo no crec que això siguin posicions del PSOE. Això no és el *Document de Granada* o altres posicionaments del PSOE consensuats. Això és una cosa d'un

candidat que s'ha trobat amb la papereta d'haver de fer Govern i posar fil a l'agulla amb un programa d'investidura".

Catalunya, de nou

Per últim, Josep Ramoneda repara de nou en l'aspecte territorial, que sembla l'autèntic maldecap del socialisme espanyol contemporani. I Ramoneda hi introdueix matisos ben interessants: "Globalment, la posició del PSOE no ha canviat. Qui ha perdut peu és el PSC. El PSOE no diu coses massa diferents del que ha dit sempre: sempre ha defensat la unitat d'Espanya i sempre ha emprat aquest llenguatge imprecís –que mai no s'ha concretat en res i fa 30 anys que en sentim a parlar– que és el federalisme. La situació que ha canviat és la de Catalunya".

A Catalunya, Ramoneda pensa que "anticipa la crisi del règim polític de la Transició, que aquí tenia un nom: règim pujolista". "El règim pujolista era un bipartidisme perfecte: dos partits que no només es repartien el poder sinó que, a més, no competien entre ells: l'un tenia el territori adscrit, el poder autonòmic –la Generalitat de Catalunya–, i l'altre en tenia un altre, que era el poder local a les principals ciutats de Catalunya i la representació a Madrid. Això fa crisi d'una manera definitiva a l'última legislatura del Pujol –que si ens l'haguéssim estalviat hauria estat millor per a tots. En tot cas hi ha la crisi i aquí es passa molt abans que a la resta d'Espanya d'un bipartidisme perfecte a un pluripartidisme. A les eleccions que surt elegit Pasqual Maragall hi ha sis o set partits en condicions de governar –i en governen tres. Els protagonistes del règim polític de la transició a Catalunya –CiU i PSC– ho paguen. I són dos partits que avui dia estan com estan, en bona mesura per allò. Amb tot, el procés del tripartit i la derrota electoral, el PSC –que havia aconseguit ser un partit d'ampli espectre i que tenia en el seu interior sensibilitats identitàries prou àmplies que la dinàmica del poder havia mantingut unides– perd el poder, tot això s'acaba i es divideix en dos: en el sector catalanista pròxim i el sector anomenat federalista i, en tot cas, rotundament antiindependentista. Uns quants se'n van i es queda el sector més convencionalment federalista i partidari de no qüestionar l'*statu quo* amb Espanya".

Segons Ramoneda, "el moment Maragall va ser el moment de màxima diferenciació del PSC respecte del PSOE i el moment Iceta és el retorn del PSC a la disciplina del PSOE amb una certa gesticulació –però a l'hora de la veritat acceptant els codis establerts pel PSOE. Aquella doble composició és la que no ha resistit el pas del règim pujolista al nou règim multipartidista català. Per això s'ha dividit i ha perdut l'hegemonia de l'esquerra a Catalunya. Fa només 10 anys es deia 'A Catalunya l'esquerra sempre serà articulada al voltant del PSC'; després es va passar a dir 'No hi pot haver esquerra sense el PSC' i ara el PSC ja no està en la disputa pel lideratge de l'esquerra a Catalunya -que, en aquests moments, està entre Barcelona en Comú i ERC".

En aquest sentit, Ramoneda no veu "diferències substancials" entre els diversos líders que ha tingut el PSOE darrerament. "Pedro Sánchez podria tenir una certa tendència, encara que pugui ser oportunista, a cercar determinades aliances, està determinat per un tòpic, que està molt estès: que és que 'qualsevol partit espanyol que faci concessions significatives a Catalunya ho pagarà a la resta d'Espanya'. Això és un tòpic que s'ha de comprovar, perquè Podem comença a desafiar-lo: No es pot dir que aquest tòpic li hagi produït costos electorals a la resta d'Espanya. Sí que és cert que el resultat excel·lent l'ha aconseguit en les autonomies del nord: per tant, allà on anava en coalició, més que allà on anava sol. Amb Pujol el PSOE va pactar però no eren pactes que afectessin el sistema polític. El que el PP no accepta és quan un Estatut nou pretén fer un canvi substancial en el règim. Mentre els pactes eren acords de caràcter econòmic i algun una mica simbòlic no tenia importància i es justificava per la governança. Per dir-ho així: cedia més, en el simbòlic, CiU donant suport al PP que el PP donant-li uns quartos i alguna competència. És que el sistema funcionava així. Tot el sistema pujolista –això que ara tothom denuncia– s'aguantava amb la complicitat dels grans partits espanyols. Sense la complicitat del PP i el PSOE, que veien en Pujol la persona que els garantia la quietud en aquest país, tot això no hauria estat possible. I en cap moment no hi havia un qüestionament veritable del règim. En Pujol mai no va voler un nou Estatut". •

ANTON LOSADA

«SENSE UN DISCURS SUGGERENT AL PAÍS BASC I CATALUNYA, EL PSOE NO HI TINDRÀ RES A FER»